

Uroczystość odsłonięcia i pobłogosławienia przez
Jego Ekscelencję Biskupa Łomżyńskiego Księcia Stanisława Stefanka
Epitafium w Katedrze w Łomży poświęconemu:

Janowi Nepomucenowi Kamilowi Bisping
Szambelanowi Papieskiemu
IV Ordynatowi Massalańskiemu

w 65 rocznicę tragicznego porwania i zamęcenia przez NKWD

Łomża, 11 listopada 2005 roku

1947 list Maryni Z.Bispingowej z Maserem. Vernet-les-Bains - le 18.12.41.

destinat. à Mme

La Castanyeda

Lettre de Maria Zamoyska Bisping (épouse de Jan Nepomucen Kamil Bisping) écrite le 18.12.1941 à Mère Teresa Soltan, religieuse franciscaine et missionnaire en Indochine et Argentine

Vernet les Bains, le 18.12.41
«La Castanyeda»

Très Révérende Mère, Najdrozsza Eniu!

Quelle joie de recevoir Votre lettre et d'avoir de Vos nouvelles! Mais malheureusement je ne crois pas que ce sera possible de venir Vous voir - il y a tant de difficultés à voyager à présent, surtout pour nous... et plus les dépenses! Nous sommes partis de la maison sans rien pouvoir prendre, car c'était la nuit et à pied... nous n'avions que l'argent et mes bijoux. Quand on nous a pris dans les Lomżynskie, dévalisés, arrêtés, enfermés - Vous comprenez que rien n'est resté. Nous étions dans un village - les bol. se sont jetés contre nous et contre ceux qui nous avaient donné asile - ils ont battu mon mari et Adam, André, Pierre (ils avaient des fourches, des bâtons) ils les ont jetés à terre et donné des coups de pied. Puis ils les ont liés à deux, les mains derrière - ont fait venir les soldats bol, une 30e et plus escortés ainsi ns. avons fait plus de 5 km à pied - ils ne cessèrent de donner des coups de cross dans le dos de mon mari et aux garçons qui tombaient et étant liés ne pouvaient se relever - mes filles et moi ns. étions derrière eux et les aidions à se relever. Avec cela des jouirons et des promesse de toutes sortes... On m'avait pris les deux cadets, qu'on m'a heureusement rendus ensuite. Puis enfermés toute la nuit on appelait et faisait sortir mon mari. Nous écutions si c'était pour le fusilier - puis il revenait. Nous étions tous préparés à la mort et on était avec cela si calme! Le seul désir c'était qu'on tire bien et vite. Après tout ce qu'on avait vu, on en avait assez! Nous sommes arrivés jusqu'au matin, très étonnés - sous escorte on nous mena à Lomża (21 km) en charrette - devant le Starostwo - on fit descendre mon mari en disant «entrez en attendant». Il parti, sans nous regarder, sans un mot sûr que c'était «en attendant».

C'était la dernière fois que nous l'avons vu. C'était le G.P.U., alors une 15e de bol. se jetèrent contre nous en disant: «allez Vous en de suite», je voulais rester, ils nous chassèrent en disant: «allez Vous en au diable!» j'étais avec 8 enfants - rien en bouche depuis 24 h. sans le sous ne sachant où aller et que faire. Nous avons passé par la famine, par le froid, par la vermine, travaillant - ce serait trop loin de décrire - avec cela miraculeusement soutenus et épargnés - mais nous étions ensemble, au lieu que Jean seul, sans savoir ce que nous sommes devenus (jusqu'au présent). Le 1er Décembre nous sommes arrivés à Varsovie. - c'est alors que j'ai compris ce que c'est: l'abominations de la désolation! Après les bombardements, parti, sans nous répondre, sans un mot sûr que c'était «en attendant». C'était le dernier pris que M. l'avons vu. C'était le f.P.A. - alors une 15e de bol.

Si Vous de fois
les. avez 'étais allée
avec me dit:
d'où êtes
j'ai beaucoup
me dit:
car le 1er
mais si
de l'église
déhors
fait 30 km.
les. avez
parlé:
fait rien
je ne
ai mis
éprouve
me la
lui di
qu'il
t nom
je ne
alors i
verro
fasse
même
jamais
apres
pas

Après j'ai retrouvé Michel et nous avons passé 2 1/2 mois chez eux. J'ai retrouvé Jas (fils), Krzys après un an est revenu chez sa femme - ils ont une petite: Eve, qui a 5 mois. J'ai eu une lettre l'autre jour, qu'après avoir passé 2 mois chez nous, ils ont du quitter - bo to Prusy - et ils sont près de Varsovie sur la branche!

On a vu mon mari, à ce qu'il paraît (dernière nouvelle) à Minsk en Avril cette année-ci - il devait aller dans le centre pour des travaux.

Adam est près de Cracovie - on m'écrivit beaucoup de bien de lui - c'était un garçon remarquable et je me réjouis tant que cela continua.

Nous sommes arrivés à Rome - moi et les enfants - ceux que j'ai pu prendre - avec 1 lira!

Votre Mère Générale a été une Providence pour nous. - Nous avons eu l'honneur de passer par une espèce de chemin de la croix - et depuis nous vivons comme dans l'évangile: St. Luc chap. 12.22 De la vaine sollicitude.

Si Vous saviez comme le Bon Dieu nous aide! Combien de fois nous avons vu des miracles! Par exemple 3 ans avant la guerre j'étais allée avec mes 3 filles à Czestochowa - je m'étais confessée - à la fin le père me dit: «d'où êtes-Vous?» Du nord. «Que faites-Vous?» je répondis: mon mari a une gde propriété, j'ai beaucoup à faire etc. Avez-vous des enfants? je répondis: 12. Après quoi ce père me dit: «Vous avez remplis Vos devoirs de femme et mère et alors soyez tranquille car la Ste Vierge vous donnera la grâce qu'aucun de Vos enfants ne mourra de faim». Je fus stupéfaite! S'il m'avait dit qu'ils seront bons, braves, prêtres etc. Mais je luis dis que ns. avons une grande propriété et puis cela! En sortant de l'église je racontais cela à Eve. Quand ns. étions il y a 2 ans dans cette détresse, un jour, dans un village nouveau où nous étions arrivés, après avoir fait 30 km, Pierre qui n'en pouvait plus, se jeta sur le peu de paille qu'on nous avait donné et il me dit d'un ton, comme jamais les enfants m'avaient parlé: «je n'en peux plus, Vous pouvez ne pas manger 2 jours et cela ne vous fait rien, mais nous grandissons, nous travaillons et nous mourrons de fait etc. (je ne mangeais pas, pour qu'ils aient plus - sans le leur dire - la preuve que j'ai maigri de 26 kg). J'étais au désespoir et je voyais qu'il fallait réagir: mais comment! J'invoquais le St. Esprit - et tout à coup je me rappelais la promesse de Czestochowa. Avec un ton très sûr, je lui dis: personne ne mourra de fait. etc. Alors il me dit: avec quoi voulez-Vous nous nourrir, avec ce petit bout de pain? Nous avions alors en tout peut-être 50 gr. de pain - je lui dis: «comment je ne sais pas, mais je sais que la Ste Vierge fera ce qu'il faut, alors il me dit (il avait 14 ans) avec une mine railleuse: «nous verrons!» Je dis: «oui, nous verrons». Et je me suis mis à rire.

je ne puis plus rester chez moi - quelque chose me pousse vers
Vous prier que Dieu fasse quelque chose pour qu'il croit et ne perde
un peu de la foi - au même moment la porte s'ouvre: entre une femme
que je n'ai jamais vue et elle me dit: «j'habite l'autre bout du
village, j'ai appris qu'une dame avec des enfants est ici, je ne
voudrais pas Vous froisser, je ne sais dans quelles conditions
Vous êtes, mais je ne puis plus rester chez moi - quelque chose
me pousse vers Vous, pour Vous porter ceci...» et elle sort de sous
son châle un grand pain et un sac de kasza. Voilà la réponse! Si
Vous aviez vu les 8 pairs d'yeux me regarder! Et cela continue... à
tel point, que si j'ai des moments d'abattement, où si il y a des
moments durs, les enfants sont ravis et ils disent : «Maman ne
péchez pas! C'est très bien, le Bon Dieu donnera de suite quelque
chose de bon!» et c'est vrai!

Thérèse et Eve sont magnifiques comme moral! et quel dévouement, si braves, travailleuse, gai, un tel soutien.

Mon Dieu! quelle joie serait de Vous revoir - malgré tout j'espère qu'un jour ce bonheur me sera donné!

Une dame française nous a donné sa villa ici pour l'hiver - nous y sommes si heureux (malgré le froid) de vivre en famille et pas en troupeau comme l'année dernière à Perpignan. Comme il y a un centre d'accueil ici à 1 km nous sommes nourris. Il y a 2 ans nous n'avions plus l'espoir de voir jamais du linge, des assiettes etc. pensez quelle différence! je n'ai aucune idée, ce que nous ferons au printemps - mais je laisse ceci à la Ste Providence. que j'espère ne nous abandonnera pas.

En tous les cas, ne sachant si Vous serez encore ici pour Noël, je Vous envoie mes vœux et souhaits les plus tendres. Ainsi que vœux des enfants. Que le Petit Jésus Vous comble de toute les grâces et Vous bénisse toujours. Priez pour nous tous, ici et comme labas. Ecrivez-moi un mot si cette lettre Vous est bien parvenue. Je pense toujours à Vous, à toutes les Franciscaines de Marie qui ont été si bonnes pour nous, avec la plus vive reconnaissance. Les enfants baissent Vos mains - je Vous embrasse de tout mon cœur. Toujours Votre très affectueusement:...

MZB

je vous envoie mes vœux et souhaits les plus tendres, ainsi que ceux des enfants. Que le Petit Jésus Vous comble de toutes les grâces et Vous bénisse toujours. Priez pour nous tous - moi et ceux labas. Envoyez-moi un mot si cette lettre Vous est bien parvenue. Je pense toujours à Vous - à toutes les Franciscaines de Marie qui ont été si bonnes pour nous, avec la plus vive reconnaissance. Les enfants baissent Vos mains - je Vous envoie de tout mon cœur. Tenez bien à propos:

1941 list Marii z Bispinga z Mszalem. Vernet-les-Baines - le 18.12.41.
do Mszale - La Castanyeda

Potem por. Tłumaczenie listu Marii z Zamoyskich Bisping (żony Jana Nepomucena Kamila Bispinga) z dnia 18.12.1941 r. do Matki Teresy Soltanównej, Ochotniczki w Legionach w 1920 r., Franciszkanki, Misjonarki żyjącej wtedy i opiekującej się trędowatymi w Indochinach i Argentynie. List ten dotarł do adresatki w marcu 1942 r.

(Wersja oryginalna w języku francuskim).

Vernet Les Baines, 18.12.41

„La Castanyeda”

Przewielebna Matko, Najdroższa Eniu,

Co za radość z otrzymania Twojego listu i wiadomości. Obawiam się jednak bardzo, że nie będzie możliwe przyjechać do Ciebie, jest tyle problemów związanych obecnie z podróżowaniem, a w szczególności dla nas... no i wydatki. Wyszliśmy z domu, bez żadnej możliwości wzięcia ze sobą czegokolwiek, była noc, na piechotę... mieliśmy tylko ze sobą pieniędze i moją biżuterię. Kiedy nas zabrano w Łomżyńskiem, obrabowanych, aresztowanych, uwięzionych - rozumie Matka, że nic nie zostało. We wsi, w której się znaleźliśmy komuniści rzucili się na nas i na tych, którzy udzielili nam schronienia. Bili mojego męża i Adama, Andrzeja, Piotra - (mieli widły, kije), rzucili ich na ziemię i kopali. Następnie powiązali ich w pary, z rękoma do tyłu. Srowadzili około trzydziestu żołnierzy bolszewickich i w ten sposób eskortowani przeszliśmy ponad 5 km pieszo - nie przestawiali bić kolbami mego męża i synów w plecy, którzy padali na ziemię, a będąc związanymi, nie mogli wstać - moje córki i ja byliśmy z tyłu i pomagałyśmy im się podnosić. Do tego przekleństwa i wszelkiego rodzaju obietnice, że nas wszystkich wymordują. Zabrano mi dwóch najmłodszych synów, których, na szczęście, zwrócono mi później. Następnie byliśmy zamknieni przez całą noc, podczas której wywołano i wyprowadzono mego męża - nadzuchiwałyśmy się, aby nie po to, by go zastrzelić, ale wrócić. Wszyscy byliśmy gotowi na śmierć i byliśmy przy tym tak spokojni. Jedynym naszym pragnieniem było, żeby strzelali cieśnie i szybko. Po tym wszystkim cośmy widzieli, mieliśmy wszystkiego dosyć. Dotrwałyśmy tak do rana, byliśmy bardzo zaskoczeni - pod eskortą zawieziono nas do Łomży (21 km) furmanką przed starostwo. Kazano wysiąść mojemu mężowi "na razie niech Pan wejdzie". Odszedł nie patrząc na nas, bez słowa, będąc pewny, że to „tymczasowo”. To był ostatni raz, kiedyśmy go widzieli. To było G.P.U. - około piętnastu bolszewików wtedy rzuciło się na nas, wykrzykując: wyróżcie się w tej chwili. Chciałam zostać, ale oni nas wypędzali mówiąc: idźcie do diabła! Byłam z ośmiorgiem dzieci, nie mając nic w ustach od 24 godzin - bez grosza, nie wiedząc dokąd się udać i co robić. Przeszliśmy przez głód, zimno, robactwo, pracując - dugo trzeba było opisywać. Przy tym wszystkim w cudowny sposób

Wasz syn - syn rozwiał się w nowej rodzinie (21 km) i chwile - dostał le Henne - Synowie fit dziesiąta mon huit ou dixans, j'étais en attente. Il partit, sans nous regarder, sans un mot, sûr que c'était "la attendait". L'était la dernière fois que ds. l'avons vu. C'était le f.T.A. - alors une 15e de tel.

podtrzymywani na duchu i chronieni i byliśmy razem, tylko Jan² nie wiedział co się dzieje z nami (do dzisiaj). Pierwszego grudnia dotarliśmy do Warszawy – i dopiero wtedy zrozumiałam, co znaczy okropieństwo spustoszenia po bombardowaniach.

Wkrótce odnalazłam Michała³ i spędziliśmy u nich dwa i pół miesiąca. Odnalazł się Jaś (syn).

Kryst⁴ po roku powrócił do swojej żony, miałam od nich list, że po spędzeniu dwóch miesięcy w domu⁵ musieli go opuścić – bo to Prusy – są teraz niedaleko Warszawy – bez żadnego zaczepienia.

Widziano mojego męża, podobno w Mińsku (ostatnia wiadomość) w kwietniu tego roku, miał iść do ośrodka pracy. Adam⁶ jest koło Krakowa, mam same dobre wiadomości o nim, to wyjątkowy chłopiec i cieszy mnie, że jest tak dalej.

Przyjechałam do Rzymu z sześciorgiem dzieci – tyle mogłam ze sobą zabrać – z jednym lirem. Twoja Matka Przełożona była dla nas Opatrznością. Mieliśmy przywilej przejść rodzaj Drogi Krzyżowej i od tego czasu żyjemy według Ewangelii (Łk 12,22) – „zbytnie troski”.

Gdybyś wiedziała, jak Pan Bóg nam pomaga! Ile razy doświadczyliśmy cudów. Na przykład: trzy lata przed rozpoczęciem wojny byłam z moimi trzema córkami w Częstochowie. Byłam u spowiedzi. Pod koniec Ojciec mnie zapytał: skąd jesteś, z północy, co robisz?, odpowiedziałam: mój mąż ma dużą posiadłość, mam dużo pracy itd. Czy masz dzieci? Odpowiedziałam: dwanaścioro. Poczym Ojciec powiedział: wypełniłaś Twoje obowiązki żony i matki, bądź spokojna. Matka Boska da ci wiele taśk, żadne z twoich dzieci nie umrze z głodu. Zatkała mnie! Gdyby on powiedział, że będą dobre, porządne, księżmi itd., ale przecież powiedziałam mu, że mamy dużą posiadłość! Wychodząc z kościoła opowiedziałam to Ewie⁷. Gdy byliśmy – dwa lata temu – w tym naszym nieszczęściu, pewnego dnia, we wsi, do której dotarliśmy pokonując 30 km, Piotr⁸完全に走り出た, rzucił się na daną nam słomę, i powiedział nie znanym mi u moich dzieci do tego czasu tonem: ja już dłużej nie mogę. Może dla Mamy nie jest problemem, że Mama nie je od dwóch dni, ale my rośniemy, pracujemy i umieramy z głodu itd. (od dłuższego czasu już nie jadłam, nic nie mówiąc im, ażeby oni mieli więcej, dowód, schudłam 26 kg). Byłam w rozpacz, zdawałam sobie sprawę, że powinnam zadziałać, ale jak! Wzywałam Ducha Świętego – i nagle przypomniała mi się obietnica z Częstochowy. Odpowiedziałam zdecydowanym głosem Piotrowi: nikt nie umrze z głodu itd. A on na to: czym Mama chce nas wyżywić, tą resztką chleba? Mieliśmy może jeszcze

² Mąż
³ Syn z pierwszego małżeństwa Marii z Karolem X. Radziwiłłem, który zmarł przed urodzeniem Michała.

⁴ Najstarszy syn więziony w oflagu w Niemczech

⁵ W Massalanach

⁶ Syn

⁷ Córka

⁸ Syn

z 50 gr., powiedziałam mu: jak – nie wiem, ale wiem, że Matka Boska uczyni co będzie trzeba. Na co on odpowiedział (miał 14 lat) z kpiącą miną: zobaczmy! Powiedziałam: tak, zobaczymy. I zaczęłam się modlić, żeby Bóg zrobił coś, żeby on wierzył i nie stracił wiary. W tym momencie otworzyły się drzwi, weszła kobieta, której nigdy przed tym nie widziałam i powiedziała do mnie: mieszkam z drugiej strony wsi, dowiedziałam się, że znajduje się tu Dama z dziećmi, proszę nie wząć tego źle, nie mam pojęcia w jakich Pani jest warunkach, nie mogłam jednak pozostać u siebie, coś pchało mnie do Pani, ażeby to przynieść. I wyciągnęła z pod szalą wielki bochenek chleba i worek kaszy. Oto odpowiedź. Trzeba było widzieć w tym momencie 8 par oczu patrzących na mnie. I to trwa dalej... do tego stopnia, że gdy mam chwilę słabości, lub w ciężkich momentach, dzieci zachwycone mówią mi: Mamo, nie trzeba grzeszyć, jest wszystko w porządku, Pan Bóg od razu da nam coś dobrego! I to prawda!... Teresa i Ewa⁹ są wspaniałe, jak silne moralnie! I jakie oddane, takie dobre, pracowite, zadowolone, jaka podpora dla mnie.

Panie Boże, co za cudowna radość by była Ciebie jeszcze zobaczyć – pomimo wszystko mam nadzieję, że to szczęście będzie mi dane¹⁰.

Pewna Dama francuska dała nam zamieszkać w jej willi przez zimę – gdzie jesteśmy szczęśliwi (pomimo zimna) móc żyć życiem rodzinnym a nie jak jakieś stado ostatniego roku w Perpignan. Dzięki tutejszemu Centrum Pomocy (1 km) mamy posiłki. Dwa lata temu nie mieliśmy nadziei posiadania pościeli, talerzy itd. Pomyśl jaka różnica teraz. Nie mam pojęcia, co z nami stanie się przyszłą wiosną, ale pozostawiam to Świętej Opatrzności, mam nadzieję, że nas nie opuści.

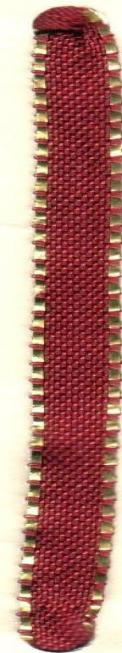
W każdym razie nie mając pojęcia, czy będziesz jeszcze u siebie podczas Świąt Bożego Narodzenia, posyłam Ci już dzisiaj moje i moich dzieci najserdeczniejsze życzenia. Niech Mały Jezus okryje Ciebie pełnią łask i błogosławia Cię na zawsze. Módl się za nas tutaj i za tych gdzie indziej, Napisz do mnie słówko, kiedy ten list do Ciebie dotrze. Pozostaję myślami stale przy Tobie i przy wszystkich Franciszankach Maryi – które były takie dobre dla nas, z moją największą wdzięcznością. Dzieci ręce Twoje całują, ja całuję Cię z całego mojego serca.

Jak zawsze z czołym oddaniem.

MariaZB

⁹ Córki

¹⁰ Maria Bisping i jej córka Ewa odwiedzily Matkę Teresę w późniejszym terminie

Epitafium zostało wykonane w zakładzie kamieniarskim braci Sowińskich w Olsztynie
wg projektu arch. Dominika Nowina Konopki.

s.†p.

**Jan Nepomucen Kamil
BISPING**

Szambelan Papieski
IV Ordynat Massalański
Ur. 30 stycznia 1880 roku w Strubnicy
Aresztowany w Łomży,
zamęczony przez oprawców z NKWD,
zginął za wierność Polsce w 1940 roku

“Boże słuchaj głosu mego, gdy się żałę,
zachowaj me życie od strachu przed wrogiem”

(Ps 64.2)

“Wtedy wydadzą Was na udrękę i będą Was zabijać.
Lecz kto wytrwa do końca, ten bedzie zbawiony”

(Mt 24.9,13).

Łaskami słynący wizerunek Matki Boskiej "Madonna del Miracolo" znajdujący się w kościele Sant'Andrea delle Fratte w Rzymie przed którym, w sposób cudowny, Jan Nepomucen Kamil Bisping odzyskał władzę w ręce.

Pod Twoją obronę uciekamy się
Święta Boża Rodzicielko